

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НИЈУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
20 фран. у валути, на по године
10 фран. у валути.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштом
унијом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногорца“ на
Цетиње, а коме је наручије, г.
Петру Рамадановићу, к. и. аген-
ту у Котор. Дописи се шаљу
уредништву. Рукописи се не вра-
ћају.За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет ријеч-
а по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

С Л У Ж Б Е Н И Д И О.

МИ

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

КЊАЗ И ГОСПОДОДАР ЦРНЕ ГОРЕ.

У смислу чл. 25. основног државног Закона о Књажевској
Влади и Државном Савјету од Никољдана 1902;
на предлог Нашег Министра Војног;
саслушавши Наш Државни Савјет;
ријешисмо се наредити и наређујемо овај

ЗАКОН

УСТРОЈСТВУ МИНИСТАРСТВА ВОЈНОГ.

Чл. 1.

Министарство Војно највиша је управна војна власт у земљи.

Министар Војни управља и администрује цијелом војском, свима ње-
ним установама и свима средствима земаљске војне снаге. (Чл. 22. Закона
о Књажевској Влади и Државном Савјету од Никољдана 1902 год.)

Чл. 2.

У надлежност Министра Војног спада: организација, формација и
мобилизација војске, њено попуњавање, наоружавање, материјално и
повучено снабдијевање свима потребама, целокупна настава, дисциплина
и војно судство, војно љекарство, надзор над целокупном службом и
сви лични односи у војсци. (Чл. 23 горе поменутог закона.)

Чл. 3.

Ради бољег отправљања послова Министарство се дијели на одјелења:

- I. Опште војно,
- II. Артиљеријско (Управа артиљерије),
- III. Генералштабно и
- IV. Административно.

Осим ових одјелења постоје: за све Министарство Благајна и Ре-
гистратура, које не припадају ниједном одјелењу.

Чл. 4.

Свако од ових одјелења има засебни круг и са сваким управља по
један бригадир или виши официр, као начелник одјелења, који је непо-
средни референт Министра Војног и одговара му за рад у подручном
одјелењу.

Благајна је повјерена благајнику, који може бити официр или чи-
новник грађанског реда, а Регистратуру управља један миши официр,
који је уједно и ађутант Министра Војног.

Чл. 5.

Министра Војног, кад осуствује или кад иначе не може долазити на
дужност, ваступаће у свим пословима најстарији између начелника од-
јелења.

Чл. 6.

Према количини рада одјелења се већином дијеле на одјеке:

Старјешине ових одјека зову се шефови одјека, који су непо-
средно потчињени својим начелницима одјелења и раде под њиховом
управом.

Чл. 7.

Сва важнија питања, а нарочито она, која се односе на командо-
вање, организацију, формацију и мобилизацију војске, њену дисциплину
и судство, наоружање и спрему, рјешавају се у Војном Савјету, који
се образује по наредби Министра Војног и у којем морају учествовати:
сам Министар, командант Стојеће војске, сви начелници одјелења, а по
потреби и шеф одјека, којег се посао тиче.

За тако проучена и ријешена у Министарству ова питања Мини-
стар подноси предлог Књазу Господару на највише ријешење и потврду.

Чл. 8.

Законски пројекти Министарства Војног, који се тичу питања, која
су једновремено и војничке и грађанске природе, као и пр. потребе за
мобилизацију, интенданцу и т. д., прије него се поднесу на Највише
ријешење, треба да буду одобрени од Државног Савјета, као год и
буџет министарски.

Чл. 9.

Све, што се односи на економско новчану и техничку администра-
цију, прописује сам Министар Војни на основу постојећих закона.

Сва наређења новчане и материјалне природе, која су одређена
законом, буџетом или Министровим прописом, рјешава и потписује на-
челник одјелења и за њих материјално одговара, ако би Држава због
неправилности истих оштећена била.

Гдје постоје шефови одјека, они су на првом мјесту материјално
одговорни, ако би неправилним рачуном Држава оштећена била. На
рјешењима овакве природе према потпису начелника одјелења потписује
се и шеф одјека.

Чл. 10.

Свако одјелење води засебно дјеловодство, а Регистратура општу
дјеловодну књигу Министарства.

Чл. 11.

I. Опште војно одјелење има три одјека:

1. Стројни,
2. Судски и
3. Санитетски.

Чл. 12.

1. Стројном одјеку спада:

- а. Организација и вођење спискова све Народне и Стојеће војске, осим
артиљерије (војно-територијална подјела Државе);
- б. Попуњавање војске (приписи, преписи и т. д.);
- в. Повив војника и ремонт коња за Стојећу војску;
- г. Вођење спискова и уопште рачуна о војницима, који одслуже у
Стојећој војсци;
- д. Надзор над оружјем и свом опремом, која се код војске налази;
- е. Обим наставе како у војничким школама, тако и у Народној и Сто-
јећој војсци (састав наставних програма, издавање правила и упуштава,
односењих се командовању, управи и настани војске);
- ж. Попуњавање официрског и подофицирског кадра за Народну и
Стојећу војску; спрема и усавршавање официра и подофицира (школе
војничке и подофицирске, сталне и привремене, и учбени скупови за
официре и ниже чинове);
- з. Вођење службених спискова (ранг-листа и кондуит-листа) свих
официра и административних чиновника Народне и Стојеће војске;
- и. Предлози за примање на службу, производства, наименовања, и
отпусти са службе официра Народне и Стојеће војске;
- л. Одређивање пензије официрима;
- м. Сви лични односи у војсци;
- н. Састављање Највиших Указа за све промјене по официрској служ-
би и издавање правила, упуштава и наредаба, односењих се овом одјеку.

У овај одсек спада и војно свештенство.

Чл. 13.

2. Судском одјеку спада:

- а. Контрола свим војничким давањима, које се рјешавају по батали-
онским и бригадним судовима;
- б. Ислеђење (и даље реферисање) свих војничких спорова, који не
спадају у надлежност бригадних и баталионских судова;
- в. Пројекти војно-судских закона и правила, а такође и састављање
упуштава за бригадне и баталионске судове;
- г. Контрола војничким глобама, прикупљање новца њих и спро-
вођење истог са тачним рачунима благајни;
- д. Састављање правила, упуштава и наредаба, која се одјека тичу.

Чл. 14.

3. Санитетском одјеку спада:

- а. Вођење спискова свега санитетског особља и службених спискова
војних љекара;
- б. Попуњавање санитетског персонала за мирно и ратно вријеме
(обука болничара, носилаца рањеника и т. д.);
- в. Предлози за примања на службу, производства, наименовања, пре-
мјештаје, отпуста са службе и пензионисање војних љекара и другог
санитетског особља;
- г. Брига о снабдијевању Народне и Стојеће војске санитетским ин-
струментима и лековима;
- д. Попуњавање магацина санитетским материјалом и управа над овим;
- е. Организација санитетске службе за случај рата;
- ж. Издавање правила, упуштава и наредаба по војно-санитетској
струци.

Чл. 15.

II. Артиљеријско одјелење (Управа артиљерије) има два одјека:

4. Стројни и
5. Технички.

Чл. 16.

4. Стројном одјеку спада све оно, што је речено за стројни одсек
у опште-војном одјелењу, а односи се на артиљерију.

Чл. 17.

4. Техничком одјеку спада:

- а. Снабдијевање Народне и Стојеће војске оружјем и муницијом,
као и инженијерским инструментима и алатом, како у мирно, тако у
ратно вријеме;
- б. Распоред оружја, муниције и инженијерског материјала по разним
магацинима, сагласно потреби мобилизације и операције;
- в. Попуњавање муниције и замјењивање старе са новом на најкорис-
нији начин;
- г. Надзор и управа над свим оружним радионицама и над магази-
нима оружја и муниције;

д. Вођење тачних инвентара о количини оружја и муниције, која се налази било по магацинима, било код војске;

ђ. Наименовање свих управитеља и стражара на магацинима и радионицама оружја и муниције за мирно и ратно вријеме, као и надзор и управа над њима;

е. Састављање правила, упуштава и наредаба, односећих се овоме одјеку.

Чл. 18.

III. Генералштабно одјелење има три одсека:

6. Мобилизациони,
7. Статистички и
8. Оперативни.

Чл. 19.

6. Мобилизационом одјеку спада:

а. Склапање тачних извода од цјелокупне убојне снаге са комором и материјалом, који се налази у магацинима и у народу, и одређењем мобилизационих тачака за разне јединице (баталионе, бригаде и т. д.);

б. Предлози о одређивању количине материјала по разним магацинима, сагласно потреби мобилизације и операције;

в. Предлози о подизању нових магацина, о попуњавању магацина разним потребама и о промјени материјала у магацинима;

г. Одређивање редовне количине коморе за разне јединице;

д. Брига о набавци резерве топографских крата за бригаде, баталионе, генералштабне официре и т. д.;

ђ. Надзор и контрола раду бригадних команди, у колико се односи на мобилизацију;

е. Издавање правила, упуштава и наредаба, односећих се мобилизацији.

Чл. 20.

7. Статистичком одјеку је уопште задата, да прибира и саставља све податке, на основу којих би могуће било саставити ратни план; према томе њему је у дужност:

а. Проучавање Државе и њој сусједних предјела с гледишта војног дјјства;

б. Прибирање сигурних података о размјештају, бројној снази и општој спреми сусједних војска;

в. Руководство неопходно потребним извиђањима и сређивањима свих отуда добивених података.

Осим тога овај одсек води сужбене спискове генералштабних официра.

Чл. 21.

8. Оперативном одјеку општа је задаћа, да, на основу података, приређених у статистичком одјеку, приреди ратне планове за могуће случајеве.

Осим тога, оперативни одсек предлаже утарђења положаја и извладу потребних путова с војничког гледишта.

Сваке године српема пројекте за маневре.

Чл. 22.

IV. Административно одјелење има два одсека:

9. Економни и
10. Интендантски.

Чл. 23.

9. Економном одјеку дужност је уопште брига о снабдијевању војске свим текућим потребама; према томе овамо спада:

а. Набавка одјеће, обуће, хране, фуражи, покућанства, огријева, освјетлења, касарнских, канцеларијских и логорских ствари и свих предмета војничке опреме за Народну и Стојећу војску, као и брига о правилном додавању војсци истога у мирно вријеме;

б. Израђивање прописа односно хране и фуражи, као: количина дневне хране на човјека и фуражи на коња, каквоћа хране и фуражи, одређивање фире, начин примања, преглеђивања и руковања, начин чувања и преноса хране и фуражи;

в. Израда прописа о роковима службе ствари одјеће, обуће и покућанства, музикалних инструмената и т. д. Израда свих прописа, који се односе на каквоћу материјала и обрасце, начин примања и преглеђивања ствари и руковање њима;

г. Одређивање цијене стварима новим, половним и старим, рјешавање о расходовању ствари, које су постале неупотребљиве, одређивање комисија за преглед свега онога, што се за војску прима, рјешавање о закупицању приватних зграда, земљишта и т. д. за потребу војске и о издавању под закуп војних зграда и земљишта, кад нијесу за војну употребу;

д. Давање требовања ради издавања новца из Благајне према установљеном министарском буџету (склапање свих редовних и ванредних рачуна, сачињавање свих платних спискова и т. д.);

ђ. Надзор и управа над свим радионицама одјеће, обуће и уопште војничке опреме;

е. Руковање инвалидским фондом;

ж. Одређивање потпоре удовицама и сирочадима официра и војних чиновника, као и војним инвалидима према постојећем закону.

з. Склапање цјелокупног буџета за Министарство по добивеним буџетима од разних одјелења;

и. Заступање Министарства пред земаљским грађанским судовима у споровима, односећим се на државна имања или интересе уопште, који спадају у подручје Министарства Војног;

ј. Састављање правила, упуштава и наредаба односећих се на одсек.

Чл. 24.

10. Интендантском одјеку уопште дужност је, да у вријеме мирно спреми све интендантске потребе за рат и да исте у рату правилно и на вријеме војсци додаје; према томе овдје спада:

а. Попуњавање магацина свим интендантским потребама, сагласно захтјевима мобилизације и операције;

б. Наименовање управитеља и стражара над интендантским магацинима и надзор и управа над њима;

в. Израда нових и обдржавање постојећих магацина;

г. Надзор и контрола интендантској служби у капетанијама;

д. У свако вријеме тачно вођење инвентара о свим интендантским стварима, које се налазе у магацинима, а тако и о стоци у свој земљи, као и о свим потребама, које би у случају мобилизације служиле за таин и коњуру;

ђ. Израда закона, правила, упуштава и наредаба о интендантској служби.

Чл. 25.

V. Благајни спада у дужност:

а. Руковање новцем и вођење тачних рачуна о приходима и расходима Министарства Војног, према постојећим законима и прописима;

б. Поднашање с првим свакојег мјесеца министарској контролној комисији тачног извјештаја о стању касе.

Чл. 26.

VI. Регистратури спада у дужност:

а. Да прима сву пошту за Министарство и отвара сва писма и пакете, осим ових, који носе натпис „повјерљиво“ или су адресована лично на Министра или на којег било чиновника;

б. Примљену пошту одмах заводи у дјеловодну књигу, а за тијем подноси Министру, па пошто овај сва поднесена му акта преводи и прибиљежи се на истима његова примједба, равашиле је по одјелењима на даљи поступак;

в. Разавиље на своја одређенења сва акта, произилазећа из Министарства Војног, пошто их претходно заведе у дјеловодну књигу;

г. Води службену преписку, коју врши лично Министар.

Чл. 27.

Лични састав Министарства Војног овај је:

Одјелења	ЗВАЊА И ОДСЈЕЦИ	ЧИНОВИ					ПРИМЈЕДБА
		Министар	Бригадир	Капетан	Поручник	Писар	
I. Опште војно одјелење	Министар	1					
	Начелник одјелења	1					може бити командир
	1. Стројни одсек						
	Шеф одсека		1				може бити капетан
	Помоћника			2			могу бити поручници
	Писара					2	
	2. Судски одсек						
	Шеф одсека		1				може бити капетан
	Писар					1	
	3. Санитетски одсек						
II. Артиљеријско одјелење	Начелник одјелења	1					може бити командир
	4. Стројни артиљеријски одсек						
	Шеф одсека		1				може бити капетан
	Помоћник			1			" " поручник
	Писар					1	
	5. Технички одсек						
	Шеф одсека		1				може бити капетан
	Помоћник			1			" " поручник
	Писар					1	
	Начелник одјелења	1					може бити командир
III. Генералштабно одјелење	6. Мобилизациони одсек						
	Шеф одсека		1				може бити капетан
	Помоћник			1			" " поручник
	7. Статистички одсек						
	Шеф одсека		1				може бити капетан
	Помоћник			1			" " поручник
	8. Оперативни одсек						
	Шеф одсека		1				може бити капетан
	Помоћник			1			" " поручник
	Писар					1	
IV. Административно одјелење	Начелник одјелења	1					може бити командир
	9. Економни одсек						
	Шеф одсека		1				може бити капетан
	Помоћник			1			може бити поручник или чиновник грађан. реда
	Писара					2	
	10. Интендантски одсек						
	Шеф одсека		1				може бити капетан
	Помоћник			1			може бити поручник или чиновник грађан. реда
	Писар					1	
	Благајна						
V. Благајна	Благајник			1			може бити млађи офиц или чиновник грађанског реда
	Писар					1	
VI. Регистратура	Регистратура						
	Ађутант				1		може бити потпоруч.
	Писар					1	

Свако одјелење има по једног послужитеља, а благајна и регистратура једнога.

Чл. 28.

Овај Закон стаје на снагу 6. децембра ове године.

Нашему Министру Војном наређујемо, да се о његовом извршењу стара.

Цетиње, на Никољдан 1903.

НИКОЛА С.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО. ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— Њ. Њ. Кр. Кр. Височанства
Књаз Насљедник и Књазина Мили-
ца повратили су се у уторник из
Бара на Цетиње.

ЦЕТИЊЕ, 5 децембра.

ИНГЛЕСКА И ЈАПАН.

Изгледа да у потоње вријеме
Јапанци нијесу баш задовољни др-
жањем својих савезника Ингле-
за, јер у томе држању почињу опажа-
ти као неку неискреност и дволич-
ност. Док Инглези с једне стране
потичу ратоборност и агитације про-
тив Русије, дотле, с друге стране,
кад ствар дође до какве значајне
изјаве, они исказују према Русији
пријатељство и одричу се од сваке
симпатије према данашњем рато-
борном расположењу Јапана.

Особито су Јапанци огорчени
оном изјавом инглеског министра —
предоједника, у којој тврди, да је
ујерен у то, да ће Јапан својим
паметним држањем и уступањем до-
принијети, да се криза на Далеком
Истоку мирно ријешити.

Пошто су, пише „Н. Време“,
Јапанци недавно ступили на зем-
љиште међународне политике они
не могу појмити основе политике
британске. те се чуде, како Инглези
тамо, на Далеком Истоку, могу го-
ворити једно, а код куће — друго.
Међу тиме, то је ријешити врло
лако: Инглези раде како им соп-
ствени интереси налажу, а хоће ли
то Јапанце огорчити или не,
њима није стало Јапан они рачуна-
ју као оруђе за своје цијеље и по-
тичући га против Русије, они сами
не желе кварити своје односе с Ру-
сијом.

Није, дакле, у уговору намећу
Инглеске и Јапана узалудно став-
љено, да су савезници дужни пома-
гати један другоме само у том слу-
чају, ако двије државе на једнога
од њих нападну, — у противном
случају, кад је један против једно-
га, онда нападнути савезник треба
да се сам брани, а други остаје не-
утралан. Пошто би се Инглеска у
случају рата морала борити с јев-
ропском коалицијом, или најмање
са двојицом, то је она за себе осигу-
рала јапанску помоћ. Јапанци се
пак налазе у сасвијем друшчијем
положају, јер Русија, ако буде иза-
звана на рат, неће требати ту-
ђој помоћи, него ће сама рат водити
с потпунијем увјерењем у успех.
Тада ће Инглеска, силом постоје-
ћег уговора, остати само као посма-
трач погубије свога савезника.

Јапанци нијесу појмили смисао
тога уговора, него су се само пово-
сили, што су закључили уговор с
државом, која стоји на највишем вр-
ху цивилизације. Занос синова
земље „Рајајућег се Сунца“ био је
тако велик, да су Инглезе називали
„Јапанцима Далеког Запада.“ Ингле-
зи су се мал срдили на тај епитет,
али су ипак пооптрјавали тај наивни
занос јапанскога народа.

Прошли су међутим тренуци ра-
дног заблудења, које је савезом иза-
звано, — Јапанци су се опет вра-
тили к обичном свакидањем животу,
у којем су, како су они мислили,
морали очекивати само успјехе ве-
лике политичке комбинације. Поред
свега тога, ево већ двије године од
кад је тај савез објављен, а Јапан
још до данас није поживио никакви-
јех плодова од њега. Ни једанпут,
па ни за пријеме највеће натегну-
тости у стварима Далеког Истога,
Инглеска није укавала помоћи Ја-
панцима, него се је задовољавала
само потпиривањем ратоборних пла-
нова, држећи се увијек резервисано
и старајући се, да не навуче на се-
бе озбиљну сумњу.

Сад се Јапанци почињу трпје-
внити и чудећи се, погледају своје
оригиналне „савезнике“, па их већ
и питају, како они разумију ријеч
„савез“.

Не може да се Јапанцима не
честита, што су се освијестили. Ако
та трезвеност продре у народ, ако
тај народ појми, најпослије, свој по-
литички положај, онда ће појмити и
то, да је Јапан био до сада жалосна
играчка у рукама страпих држава,
које су га потицале против Русије,
и тада ће се криза на Далеком Исто-
ку сама собом ријешити. Тада ће
Јапан појмити, да његови најзакле-
тији непријатељи јесу баш оне др-
жаве, које је он до сад за пријате-
ље држао. Русија пак не само да
није непријатељ Јапану, него му
није ни супарник. Једна велика кон-
тинентална држава може увијек до-
вести у сугласност своје интересе с
интересима једне острвске државе.
Развитак културног живота у рус-
ким источно-азијатским владавинама,
подизање културе у Русији погра-
ничним китајским владавинама —
све то служи на корист, а никако
не на штету Јапана, јер се пред њим
отварају огромни пазари, који ће
из дана у дан све више бивати.

РУСКО-АУСТРИЈСКИ ГРАЂАНСКИ ДОГЛАВНИЦИ У МАЋЕДОНИЈИ.

На основу потоње руско-аустријске
реформне ноте, наименована је Русија и
Аустро-Угарска своје заступнике, који ће
као помоћници генералног инспектора Хи-
лми паше вршити што строжију контролу
над извођењем реформа у Маыедонији. О
расположењу Турке према тој најновијој
мјери споразумних вјелесила, „Самоуправа“
доноси из Цариграда од свог сталног до-
писника занимљив допис, који у изводу
гласи:

Послије одговора Портиног, да у
принципу прима реформе, али са резервом,
да ће односно прве и друге тачке у реформи-
ном пројекту, ступити у даље преговоре,
Порта је одмах и одредила своје делегате:
Зекки пашу, Каратеодори пашу и Тефик-
пашу, који ће водити те даље преговоре
са руском и аустро-угарском амбасадом,
односно начина извођења тих тачака, које
осјетљивост Турака толико вријеђају. Ка-
ратеодори-паша је Грк, први драгоман Сул-
танов и признат дипломата турски; Тефик-
паша је министар иностраних дјела, кога
Турци називају чланом тако зване „јев-
ропске партије“; Зекки паша се пак сматра,
као лични, интимни појереник Султанов
у тој делегацији.

Говори се, да су ови делегати, кад
су с-знали да реформе силе никако неће
пристати, да чланови контролне комисије
над реформима пријећу у турско поданство,
одустали од тог свог првобитног предлога,
те да га неће ни износити. Њихова је
само мисија да утичу, да се контрола по
могућству само ублажи и да се контролни
цивилни помоћници Хилми-пашини, руски
и аустро-угарски, претходно представе Сул-
тану, да се из реформног пројекта изостави
све оно, што би „вријеђало Султанова су-
верена права, престиж Турке“ и т. д.
Јако се сумња, да ће турски делегати
успјети у свим својим захтјевима; а да ће
се реформни контролори претходно предста-
вити Султану, у то нико не сумња. То се,
у осталом, по себи разумије.

До данас још нијесу постављени рус-
ки и аустро-угарски адјутанти Хилми паше,
али ће се то свршити већ ових дана,
можда већ сјутра. Цио политички свијет
овамо, не говори ни о чем другом, већ о
кандидатима за та мјеста. Кандидата има
наравно пуно.

Но данас се више не говори о овим
кандидатима, већ се помињу као најозбиљ-
нији кандидати: с руске стране Демерик,
руски генерални консул у Бејруту; а с
аустријске фон Милер, начелник информа-
ционог бирона у министарству спољних по-
слова у Бечу. (Они су већ и именовани.
Примј. Ур.)

Демерик је службо, прије не што ће
отићи у турску Азију, у јевропској Тур-
ској, у маыедонски и јевропски вилајет-
има: био је руски консул дуже времена
у Битољу, а затим у Јањини. Спада у
ред руских најспремнијих консула.

Фон Милер је такође служио као
аустријски консул у Маыедонији, а од
1895—1900 год. био је генерални консул
у Одеси. Говори добро српски, а веле, да
је служио и у Босни.

Чим руска и аустро-угарска амбасада
извијесте Порту о постављању својих ци-
вилних контролних агената, одмах ће се
послије тога приступити постављању Руса
и Аустријанаца секретара и драгомана.
Истовремено ће се поставити и официри

(свега 58) и подофицири (око 200) у жан-
дармерији маыедонских вилајета. Половина
од овог броја, биће Руси са Кавказа, по-
ловина Аустријанци, већином који су слу-
жили у Босни и на Приморју, те осим
српског знају нешто мало и турски и ар-
наутски, и ако је број ових пошљедњих
мален. Говори се, да ће Аустријанци по-
стављати Словене (Чехе, Пољаци, Србе и
Хрвате) у маыедонску жандармерију; а Ру-
си већином Черкезе и Кавказце, који знају
турски. Они су наравно мухамеданци, а то
неће добро утицати на хришћански живот
у Маыедонији. Маыедонци ће ипак гледати
у њима Турке, и ако су они руски под-
ани и у руској служби. Иначе су черке-
ски и кавкаски мухамеданци у руској
служби врло енергични и поуздани људи.

Рачуна се, да ће постављање секре-
тара, драгомана, официра и подофицира
руско-аустријских бити свршено до Божића,
тако да ће био реформни апарат моћи по-
чети свој рад 1 јануара, — т. ј. ако то
не спријече бескрајни турски преговори о
1 и 2 тачки реформног пројекта.

† ХЕРБЕРТ СПЕНСЕР.

Највећи философ и социолог садашњег
доба, Херберт Спенсер, преминуо је свијек
дана у Лондону, у 83 години свога жи-
вота. Својим монументалним дјелом „Систем
синтетичне философије“ и читавим низом
темељитих социолошких, биолошких и пси-
холошких списа открио је он законе раз-
вијања људскога друштва, а науци соци-
олошкој одредио је садржину и поставио
на чврст основ.

Главна мисао Спенсерове науке о
развијању јест та: да се сличне врсте не-
прекидно диференцирају у несличне и онда
се опет враћају и сједињују у више једин-
ство. У развијању људског друштва превла-
ђује све више и више тенденција, да поје
динак тежећи да одржи свој живот, служи
цјелини. У историји су се у главном два
типа друштвеног поретка развила: војени
и индустријални тип. Спенсер је покушао
да покаже сву штету војног и једину мо-
гућност индустријског типа.

Спенсер утврђује даље, да је мије-
шање државе у развитак појединца тежак
нападај на слободу личности. Бори се
против обавезне наставе и монопола на-
поштрије. Морални живот за њега је највиша
тачка у психичком и социјалном разви-
тку. Друштво је за то ту, да омогући
морални живот. Развитак свјетских појава
јест развитак покрета материје у простору
и времену. Ови су пак за нас неповратни,
и баш то неповратно чини предмет вјере и
религиозног поштовања. А философија пак,
има за задатак, да тежи „потпуном упро-
шћењу знања.“

Религиозна праваца Спенсеров и у
Инглеској, као и у Америци јако је раши-
рен и познат под именом „агностицизма“. Као
агностичар и еволуционист он је све
појаве у свијету, дакле и у друштву,
објашњавао природним, неминовним разви-
ћем, резултатом сила, које су ту на лицу
мјеста и које као силе, морају да раде —
да бесјесно произведу ефект, какав мора
доћи по њиховој јачини и правцу. Наравно,
да су му ова начела прибавила и знатни
број противника, али он је био херој духа,
који је деценијама владао над мишљењем
највећих научењака свијех културних
народа. Због тога је и цио образовани
свијет ожалео смрт овог великог инглеског
мислиоца, а генији његов остаће вјечан у
дјелима његовим.

Спенсер се родио г. 1820 у Лерби у.
Отац му је био учитељ, и као такав утичу-
ћи на сина, учини те се код Спенсера још
првих година разви саморадна и слобода ми-
сли. Мислио се је да ће и син поћи стопам
оца, те постати педагог. И збиља послје
средњег образовања, Херберт, по жељи
свога оца, заузео положај учитеља (1837) и
одмах се показује као даровит педагог.
Али пошто кад њега преовлађиваше инте-
рес к математичким и природним наукама
више него к хуманистичким — историји и
филологији, — то он напусти ову струку.

Ускоро Спенсер овлада методима тач-
них наука, те зато, кад му се послје
почетка педагошког пословања даде при-
лика, заузео мјесто инжењера при грађењу
Лондон Бирмингамске жељезничке пруге,
гдје је као прави инжењер цртао карте,
правио планове и изумио је нарочити ин-
струмент за мјерење локомотивне брзине —
„велосиметар“.

Те двије способности његова ума —
техника и практичност — чине, те се
Спенсер довољно разликује од пређашњих
философа, а зближује са осмисаоцем позитив-
низма — Августом Контом, који је уче-
ник француске политехнике. Као год и
Конт, тако ни он није био на универси-
тету, те на тај начин није ни могао изу-
чити хуманистичке науке, што је послје
базало највишег печат на његове фило-
софске погледе. Он није знао немачкога
језика, због чега се непосредно није могао
познати са немачком философijом Канта
и Фихтеа, с којима се је познао тек до-
пније помоћу Љувисова.

Инжењерским се послом бавио све до
1846 год., за које га вријеме све више и

више занимаху политичка питања. Некаква
криза у грађви жељезница, која је за тим
наступила, принудила је Спенсера, да на-
пусти позив инжењерски и да се прими
новинарског рада. Год. 1846 постао сарад-
ник часописа „Economist“ и посвети се на
скоро књижевничком позиву. Много раније
он је већ знао за „Принципе Геологије“
Чарлса Лиела, у коме је дјелу принцип
развијања земље сјајно изведен.

У „Принципима Психологије“, које
је Спенсер издао 1858 г., дао је својим
мислима први пут изразу. Год. 1858 смисли
да у напријед поменутом великом дјелу
„Систем синтетичне философије“ изнесе
своје мисли о органском и душевном жи-
воту. Међутим 1859 г. појави се *Дарвиново*
епохално дјело о „Постанку врста“, те
изгледаше да је дошло вријеме, да се и
Херберт Спенсер јави. Па ипак са својим
радницама није имао у почетку успјеха.
Захваљујући напљедству очевом и помоћи
једног пријатеља из Америке, он је на
своју руку издавао своја дјела. Тек почет-
ком седамдесетих година продор је са
својим успјехом.

Осим овог главног дјела написао је
Спенсер многобројна већа и мања дјела,
од којих су најважнија: „Увод у социоло-
гију“ и прослављено дјело „О васпитању.“
Сва ова дјела прожима његова животна
мисао, да је морални рад врхунац индиви-
дуалног и социјалног развијања и да је са-
вршен морални рад једино могућ у идеал-
ном друштву, гдје се интереси појединца
подударају с интересима цјелине. Спенсе-
рова дјела, преведена су скоро на све кул-
турне језике и много су утицали на ми-
шљење савременог друштва, а у науци
остаће од трајне вриједности.

Књижевност, умјетност и просвјета.

Змајева прослава у Новом Саду.

Српска православна црква и школка
општина новосадска приредила је на дан 27
новем. о. г. као дан рођења Змајева прославу
његове седамдесетогодишњице. У 10 сати
прије подне било је благодарње у великој
алиашкој цркви. Гимназијски кор је пјевао
у цркви Тога дана због свечаности није
било наставе ни у гимназији ни у другим
школама. У 10¹/₂ сати било је освешћење
спомен-плоче славењеникове на згради ве-
лике гимназије новосадске, гдје је некад
стајала кућа, у којој се Змај Јован Јова-
новић родио. Спомен-плоча је израђена од
црног мрамора, на којој са позлаћеним
словима стоји: „На мјесту овом била је
кућа у којој се родио 27 новембра 1833 г.
др. Јован Јовановић „Змај-Пјесник“. Ова
је спомен-плоча подигнута и освешћена 70-
годишњег рођан-дана пјесника; 27 новем-
бра 1903“.

У 4 часа послје подна била је све-
чана сједница у „Матици Српској“, у којој
је био врло велики број учесника, особито
у великом броју дошао је женски свијет.
Свечани говор држао је предсједник Ма-
тице Српске г. Антоније Хаџић. Његов,
који је трајао преко једног сата, био је
врло лијепо и духовито. Госп. Антоније
Хаџић знао је врло вјешто груписати све
ране Змајеве поезије. Знао је из Змајеве
поезије извадити најдјелнија мјеста, која
су била од врло великог утиска на слу-
шаоце. Госп. Антоније Хаџић примио је
од присутних многе честитке на његово
лијепо говору. На крају сједнице при-
мљен је предлог др. Стевана Павловића
да се Змај Јован Јовановић телеграфски
поздрави из Матицине сједнице. Тиме је
била завршена у Новом Саду свечана про-
слава Змајеве седамдесетогодишњице.

(Српска Књижевна Задруга). Ново,
двадесето, коло књига Задругиних штампа
се у велико, тако да ће бити готово до
краја ове године и донијети задругарима
ове књиге: 1. *Драматски списи* Ј. С. По-
повића, св. II (Наход Симеун и Тврдица). 2. *Бранкове пјесме*, св. I. 3. *Причања Вука*
Дождевића, од Ст. М. Љубаше, св. II. 4. *Свијетле слике*, приповијетке Драгутина
Илића. 5. *О острва*, приповијетке Ив. Ти-
пица. 6. *Приповијетке А. Додјеа*, превео
Душан Ђокић. 7. *О херојима, херојизму и*
обожавачу хероја у испоријци, од Т. Кар-
лаја, превео Б. Кисељевић.

Отварајући нов упис, Управа Задру-
гина јавља у исто вријеме, да су у друш-
твеним магацинима, осим једне књиге „За-
бавника“, сва досадашња издања још на
расположењу пријатељима добрих српских
књига. Управа продаје свих једнаест кола,
ономе ко их купи одједном, по 66 динара
или круна, II, IV и X коло засебно по 7
динара или круна, III по 6 динара или
круна, I, V, VI, VII, VIII, IX и XI по
цијену од 10 динара или круна. Свих де-
вет књига „Забавника“, којих још има,
продају се по 20 динара или круна. Добро-
твори и оснивачи добијају их у лијепим
корицама, а улагачима се, који желе такве
корице, за сваку свеску наплаћује још по
пола динара или круне. Поједине пак
свеске свих издања Задругиних продају се
по одређеним књижевним цијенама. Ко
тако узме Задругиних књига преко 100
динара или круна, добиће 40%; од 80—100
динара или круна 30%; од 60—80 динара

или круна 20%, од 40—60 динара или круна 20%, рабата од књижевне цијене. За разна обавјештења могу се чланови Заједнице из Црне Горе обраћати или право у Биоград Управу, или њеном овдашњем повјеренику, г. проф. Мирку Миљковићу.

(Српско Омладинско Коло у Новом Саду.) Већ од дужег времена опет се у Новом Саду почиње осјећати новији, свјежији привредни покрет и живот. Матица Српска је — као што је познато — ударила бољим, здравим путем, основано је Српско Трговачко Удружење и још разне друге корисне српске установе.

Тамо постоји и Српско Дјевојачко Коло, у које су се Српкиње-дјевојке удружиле, да заједничким радом своје образовање проширују и да сложено у корисне народне породице могу. За кратко вријеме помогле су лијепо Српском Народном Позоришту, српским школама у будимском владичанству, сиромашној школској дјечи и т. д. Прољетос се оквир Кола проширио. Настојањем српске универзитетске омладине, у Коло су се ухватили и мушки чланови, те се тако претворило у Српско Омладинско Коло. Познавање српске књижевности и књижевног језика, српске историје, српског живота и српских особина, то су у првом реду сврхе, којима теже чланови Срп. Омл. Кола. За тим су у програм ушле још и ове тачке: пропагирање идеје о друштвеној солидарности свих сталаска тамошњег срп. народа; потпомагање српске привреде; набављање рада српским радницима и радницама; ширење писмености и просвећивање најнижих слојева друштвених; организација јавног добротворства на модернијој и напреднијој основи; и буђење и развијање српске друштвености.

Председник од мушке стране је уважени г. професор Тихомир Остојић, а од женске стране гђица Даринка Калићева.

Прошле недеље дијелило је Омладинско Коло у просторијама тамошње српске основне школе ајмско одијело и обућу сиромашној школској дјечи. Новца за то добивен је од забаве, коју је приредило Срп. Дјев. Коло. Том приликом довијето је ријешено, да се свака мајка, чије је дијете добило одијело, одужи ма и најмањим радом за добро, које је учинило њеном дјетету, те да може сваком слободно рећи: нијесам добила милостињу, већ сам је својим радом заслужила.

Ми се надамо, да ће ово племенито удружење наћи одзива у свим српским крајевима.

(Међународни конгрес за школску хигијену.) У Нирнбергу ће се о ускресу 1904 године отворити први међународни конгрес за школску хигијену. На конгресу ће бити заступане Аустро-Угарска, Немачка, Француска, Данска, Шведска, Норвешка, Шпанска, Сједињене Државе и Јапан. У Аустрији су се већ почели у ту сврху образовати посебни одбори. Конгрес који је сазван на иницијативу аустријске владе, стоји под покровитељством доктора цјелокупног љекарства баварског принца Људевита Фердинанда.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Цетиње, 5 децембра.

(Ново здање за Војно Министарство.) Данас прије подне, свештано је ново саграђено здање, у које ће се смјестити све канцеларије Министарства Војног. Освећење је извршио Њ. Високопреосвештенство Г. Митрополит Митрофан са мјесним свештенством. Овом свеном чину присуствовали су: Њ. Кр. В. Књаз Господар, Њ. Кр. В. Књаз Насљедник, Њ. В. Књаз Мирко, сви наши министри, царско-руски војни аташе потпуковник г. Потапов и цно официјерски кор. Послије освешћења, Њ. Кр. В. Господар благоизвољно је најавити министру војном господ. војводи И. Пламенцу Своје признање на уложеном труду око подизања овог здања, које не само са својим пространством задовољава садашње потребе Министарства Војног, него служи и као украс наше престонице.

(Никољданска забава.) У част имендана Њ. Кр. В. Господара, друштво „Цетињска читаоница и Грчки Вијенац“ приређује данас у Зетском Дому свечану забаву са игранком. Програм забаве је овај:

1. Дио: 1. Химна Црногорска, цјева хор; 2. „Хајдук Вељко“ и „Бољан ми лежи“ цјева занатлијски трговачки хор под управом госп. капелника Вимера; 3. Don Juan, увертура од Моцарта, свира оркестар; 4. „Медвјед“, шала у једном чину од А. Чехова, играју * * * 5. „Свечано“ марш од Менделсона, свира оркестар; 6. Жива слика. — II. Дио: Игранка.

(Преселио се у вјечност.) Госп. Себастијан Карамидело, дугогодишњи Књ. Цр. Генерални консул у Неапољу, преселио се у вјечност прије неколико дана.

Овом врлом покојнику и ревносном браниоцу наших интереса нек је лака црна земља.

(Саучешће у жалости.) Нашег уваженог пријатеља г. проф. Луку Зору изненада је снашла тешка, породична жалост. Тек се је овамо повратио са свога пута из Немачке, стигла му је тужна вијест, да му је у пилјету младости, у 27 година живота, ненадно у Сину преминула кћер Јелена, удата за г. маркизом де Бонном, б. и. к. капетаном у аустријском дообранству. Овај жалосни случај изазвао је у свим престоницким круговима најживље саучешће, које се и ми од срца придружујемо. Нека би ово искрено саучешће послужило као утјеха тешко рањеном родитељском срцу, а врлој покојници нека Бог удијели рајско насеље!

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ЦАРИГРАД, 30 новем. — Русија Цар наредио је Зиновијеву, да саопшти Султану Царево задовољство за примљене реформне ноте. Тако исто и аустријски Цесар наредио је Каличу, да и од његове стране најави Султану задовољство и наду, да ће реформе бити и изведене.

БИОГРАД, 2 децем. — Грујић примио је привремено и управу министарства финансија, а послје скупштинског гласања о буџету, говори се, да ће Пачу постати министар финансија.

СОФИЈА, 2 децем. — Собрање усвојило је ванредни кредит од 25 милиона франака за добављено оружје прошле јесени.

БЕЧ, 3 децем. — Делегације су отворене. Ратни министар тражи ванредни кредит од 15 милиона круна за нове топове, а министар спољних послова кредит за консула у Митровици и војног аташеја у Софији. Влада побија енергично вијест, као за потоње посјете краља грчког у Бечу склопљена војена конвенција између Аустро-Угарске и Грчке. На повдран делегација одговорио је Цесар престолом бесједом, у коју је нагласио да је садашње спољашње стање Аустро-Угарске сасвим задовољавајуће.

АТИНА, 4 децем. — Рали је дао оставку.

РИМ, 4 децем. — Парламенат примио је буџет министарства спољних послова. Односно средиземног мора Титони је изјавио, да је постигнут потпун споразум између Италије, Француске и Енглеске.

БИОГРАД, 4 децем. У скупштини изнесен је предлог, да се одобри помоћ од пола милиона франка за македонске и старо-србијанске бјегунце.

БЕЧ, 4 децем. — У комисији мађарске делегације за спољне послове пазиво је Голуховски свој политички експозе, који је примљен с одобравањем. Голуховски излаже, како су обнављањем тројног савеза зајемчени и за будуће интереси политике аустро-угарске. Пријатељски односи постоје са свим државама, а нарочито они са Русијом увећавају гаранције за општи мир. Говорећи о балканској политици, Голуховски наглашује потпуно сагласје између Беча и Петрограда о новим мјерама за извршење реформног програма. Успркос свим неповољним гласовима, влада аустро-угарска и руска одлучиле су, да не сврну са од почетог правца, у којем их лојално помажу и остале сигнатарне власти, а то и јест најбоља гаранција за коначни успјех њихове мирољубиве акције. Голуховски управља озбиљне примједбе турској и бугар. влади и позива их, да у свом сопственом интересу помажу настојања Аустро-Угарске и Русије. Односно трагедије у Биограду најављује наду, да ће краљу Петру поћи за руком, да подигне престиж Србије и поврати унутрашњи мир. Голуховски хвали коректно држање Румуније и Грчке према немирима на

Истоку. Спомине најпослије посјете равних владалаца на бечком двору, чији срдачни пријем одговара извршним односима, који постоје између Аустро-Угарске и свијех осталијех држава.

БИОГРАД, 5 дец. — Млађи син Краља Петра, Књаз Александар уврштен је приликом свог рођендана као редов у VI пук, који носи његово име.

ОБЈАВА

Имајући у виду интересе гајитеља дувана и узимајући у обзир задовољење и тешкоће, које су проузроковале, те се многи домаћини нијесу могли пријавити до краја новембра ове године, и добити допуштење за гајење дувана у 1904 години. Министарство Финансија, као допуну к чл. 10 закона о монополу дувана, нашло је за потребно, за ову годину, продужити рок пријављивања до краја децембра ове године.

За то се овим позивају сви они домаћини, који се нијесу још пријавили, а желе бавити се гајењем дувана у 1904 години, да у горереченом року поднесу пријаве племенског капетану, сагласно чл. 11 закона о монополу дувана.

Остала подробнија обавјештења о гајењу дувана сваки домаћин може добити код свога племенског капетана.

Осим тога, Министарство Финансија извјештава овим све оне, који би жељели добити стална мјеста при Управи Монопола дувана, да су оваква сва попуњена и да се ради потраживања истих Министарству више не обраћају. Посље овог огласа Министарство подобне молбе неће примати нити, пак, на исте одговарати.

Број 1478.

Цетиње, 28 новембра 1903.

Из канцеларије
МИНИСТАРСТВА ФИНАНСИЈА.

СТЕЧАЈ.

У одјељењу за грађевину и саобраћај Министарства Унутрашњих Дјела потребан је један инжењер, практичан у грађевн. путова, камених мостова и осталих државних грађевина.

Позивају се сви они, који би жељели на то мјесто компетовати, да се пријаве Министарству Унутрашњих Дјела до 1. Фебруара 1904. године, од кога ће потребне услове примити.

Кандидат мора познавати добро српски језик.

У Број 2950. Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дјела, 22 новембра 1903 г., на Цетињу.

Службене Објаве.

О Г Л А С

Јавна продаја непокретности Ника Стевова Локпа из Сеода, извршиће се дана 6 марта 1904 марта.

Виђи оглас у „Гласу Црногорца“, број 32 за 1903 год.

Број 925.

Сеода, 5 новембра 1903 год.

Кап. Нико Ст. Локп.

Р. 36 Бр. 269 1—1

О Г Л А С

Јавна продаја непокретности Милка Додовића из Андријевце извршиће се дана 14 децембра 1903 и 14 јануара 1904 год.

Виђи оглас у „Гласу Црногорца“, број 45.

Број 807.

Андријевца, 14 новембра 1903.

Општински суд вароши Андријевце, Председник

Капетан Милутин Радоњић

Р. 40 Бр. 270 1—1

Општинске ликвидације.

Управа општине вароши Цетиња даваће на јавној ликвидацији под закуп скупљање општинских дажбина, право за продају експлозивних артикала на Цетињу и њ освјетљење и чистоћу вароши — од 1. јануара 1904. и то 7 децембра ове године данаће се скупљање кланичне таксе; 12. децембра скупљање увоза и мјерачине; 14. децембра прав. продаје експлозивних ствари; а 21. децембра уступиће се освјетљење и чистоће вароши.

Закупници општински хдажбину имају подложити кауцију од 10% у готову новцу или 15% у непокретном имању према суми, коју буду имали дати као закупнину за цијелу годину; но то се може замијенити сигурним јемством.

Детаљнији услови дознају се у Управи општинској раније и у дане ликвидације.

Р. 109

Бр. 121

2—2

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом ненадне смрти мога не прежаљеног сина

Андрије,

Ученика II-ог разреда осн. школе,

који се пресели у вјечност 19. ок. мј. у својој 9-ој години — послје дводневног боловања, сматрамо за особиту дужност најавити овим путем своју најоданију и доживотну благодарност — Њ. В. Књазу Мирку на онако врућем и утјешителном саучешћу.

Дубока благодарност: Њ. Високопреосвештенству Г. Митрополиту, скоро свим нашим великодостојницима и свој овој многобројној Господи, који у онако великом броју похиташе, те нам телеграмским и писменим саучешћем у великом тугу ублажише.

Хвала г. Др Банцу на љекарском заузимљу.

Хвала нашим г. г. свештеницима и учитељима са ђацима, који покојника опојаше и до вјечне куће испратише.

Хвала браћи Бјелодављанима, који — и уз пркос ружног времена — у онако великом броју похиташе, те нашег непрежаљеног покојника по обичају ожалише и нама тугу олакшаше.

И опет срдачна хвала свакоме, који нам на којим путем саучешће указа у великој нашој жалости.

Орја-Лука, 25 новембра 1903.

Ожаловљени отац:

Блажо В. Бошковић, са родбином.

Р. 158 Бр. 123 1—1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

С болом у души јављамо свим нашим пријатељима и познаницима, да се је наш нигда незаборављени брат, односно отац

ЈОЛЕ Т. ИЛИЧКОВИЋ,

народни љекар,

преселио у вјечност 21. окт бр. путојући из Подгорице пут Вира. Том приликом сматрамо за свету дужност ијечито благодарити г. војводи попу Илији Пламенцу на телеграфском саучешћу; војводи Машу Ђуровићу и командир у Иву Ђуровићу на писменим саучешћу; командир у Иву Пламенцу на личном саучешћу.

Доживотна хвала браћи Зећанима, Виранима и Сотонићима, који мртво тијело попуташе и својски ожалише.

Хвала учитељу г. Марку Вукосавићу са школом, који се је на растанку са покојником дрљљивим говором опростио.

Хвала Подгоранима, Дупљанима, Глуходољанима, Буковичанима и Орахованима, који у оноликом броју на жаловање стигаше.

Вјечита хвала учитељу Ј. Јановићу са школом, и браћи Бречељанима, који на глас смрти покојникове похиташе на Вир, да мртво тијело свога брата прихватите и у родно му мјесто — у Брчеле — сахране.

Хвала свима и свакоме, ко нам на којим начиним указа учешћа у великом губитку.

Брчеле, 20 новембра 1903.

Ожаловљени:

брат: Мирко; стриц: Перо Иличковић, са осталом породицом.

Р. 173 Бр. 124 1—1